

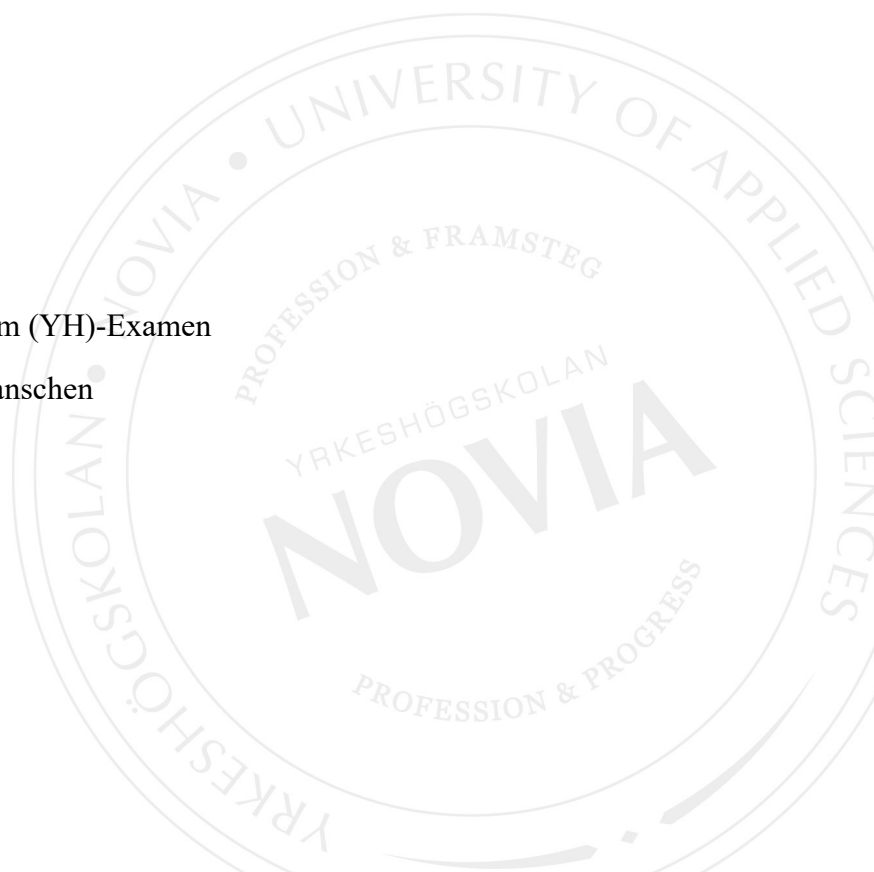
Fashion with(out) gender

- En teoretisk och praktisk studie om de feminina och maskulina klädnormerna

Sofia Bieber

Examensarbete för Estenom (YH)-Examen

Utbildning för skönhetsbranschen
Vasa 2018

EXAMENSARBETE

Författare: Sofia Bieber

Utbildning och ort: Skönhetsbranschen, Vasa

Handledare: Jaana Ylimartimo-Nybäck

Titel: Fashion with (out) gender – En teoretisk och praktisk studie om de feminina och maskulina klädnormerna

Datum Hösten 2018

Sidantal 36

Bilagor 0

Abstrakt

Syftet med detta examensarbete är att beskriva de feminina och maskulina klädnormerna genom att berätta om utvalda klädesplagg som påverkat normerna. Detta gör jag för att upplysa om hur klädernas historia har influerat dagens klädnormer. I fotoserien vill jag med stilhelheter demonstrera styling utanför normerna. Fotoserien kan fungera som inspiration för mig själv, framtida estenomer samt andra branshmänniskor.

Resultatet som fåtts med hjälp av dokumentstudier, styling, fotografering och bildanalys visar att det går att skapa estetiskt tilltalande stilhelheter för både kvinnor och män utan att följa de feminina och maskulina klädnormerna. Dessa normer är en produkt av historia, ideal, kulturella associationer, samhällets förväntningar och socialt konstruerade mönster. Respondenten valde att styla modellerna i fotoserien med fokus på klädesplaggens helhetsstyling, snitt, material samt silhuett och inte deras förutsagda könsroller. Respondenten anser att det är viktigt för framtida estenomer och andra branshmänniskor att vara medvetna om de feminina och maskulina klädnormerna inom mode. Respondenten hoppas att resultatet inspirerar andra till att våga experimentera mera i sin styling och se förbi klädernas traditionella könstillhörighet.

Språk: Svenska

Nyckelord: femininitet, maskulinitet, klädnorm, styling, mode, kläder, genus, könsroll

BACHELOR'S THESIS

Author: Sofia Bieber

Degree Programme: Beauty and Cosmetics, Vasa

Supervisor(s): Jaana Ylimartimo-Nybäck

Title: Fashion with (out) gender – A theoretical and practical study about the feminine and masculine clothing standards

Date Autumn 2018

Number of pages 36 Appendices 0

Abstract

The purpose of this thesis is to describe the feminine and masculine clothing standards through specific articles of clothing that have affected the standards. This is done to inform about how the history of clothes have influenced our clothing standards of today. In the photo series the respondent creates looks that demonstrate styling outside of these standards. The photo series can be used as inspiration for the respondent herself, beauty and cosmetic students as well as other people involved in the fashion industry.

The result of this study has been achieved by document studies, styling, photography and picture analysis. The result shows that it is possible to create esthetically pleasing looks for both women and men, without following the feminine and masculine clothing standards. These standards are a mix of history, ideals, cultural associations, the expectations of our society and socially shaped patterns. While styling the models the respondent chose to focus on the overall look as well as the cut, material and silhouette of the clothes instead of placing them in their predictable gender roles. The respondent finds it important for future beauty and cosmetics students and other people involved in this industry to be aware of the feminine and masculine clothing standards in fashion. The respondent hopes that the result of this study inspires others to be bold, experiment more in their styling and see beyond the clothes traditional gender affiliations.

Language: Swedish

Key words: femininity, masculinity, clothing standard, styling, fashion, clothes, gender, gender role

Innehåll

1	Inledning.....	1
2	Syfte.....	2
3	Teoretisk grund.....	3
3.1	Genus och genussystem	3
3.2	Femininitet	4
3.3	Maskulinitet	5
3.4	De feminina och maskulina normerna inom klädmode	6
3.5	Utvalda klädesplagg som haft en historisk betydelse för normerna	8
3.5.1	Underkläder	8
3.5.2	Byxor	14
3.5.3	Klänning	15
3.5.4	Kostym.....	16
4	Tidigare forskningar	18
5	Metoder.....	20
5.1	Dokumentstudier.....	20
5.2	Styling av kläder, hår och smink.....	21
5.3	Fotografering.....	21
5.4	Bildanalys	22
5.5	Studiens praktiska genomförande	23
6	Resultatredovisning och tolkning	24
6.1	Kvinnorna	24
6.2	Männen	27
6.3	Sammanfattning	31
7	Kritisk granskning	32
8	Diskussion	35

Källförteckning och bildreferenser

1 Inledning

I mitt examensarbete kommer jag att reda ut vad genus, genussystem, femininitet och maskulinitet samt deras normer innebär. Jag kommer även undersöka utvalda klädesplagg som gjort en historisk betydelse för de feminina och maskulina normerna inom klädmodet idag.

Mode och kläder har för mig alltid varit något att leka med. Det är ett verktyg som tillåter mig att uttrycka mig själv kreativt precis hur jag vill. Anledningen varför jag valde detta ämne till mitt examensarbete är för att jag anser att mode och kläder inte behöver normer eller oskrivna ”regler” att följa. Enligt Nationalencyklopedin (2017) är norm det som anses vara normalt och det ideal som en person förväntas anpassa sig till. Men jag tycker kläder och mode skall vara roligt och kravlöst. Därför vill jag undersöka varifrån dessa feminina och maskulina normer inom klädväg har uppstått och varför.

I min inspirationsgivande fotoserie kommer jag att styla modellerna på ett sätt som går utanför de feminina och maskulina klädnormerna. När man gör en styling så ger man professionell hjälp åt en person med exempelvis kläder, smink eller frisyr. (Nationalencyklopedin, 2017)

Jag anser som estenorm att detta är en intressant vinkel att ta på stylingen eftersom det inte görs så ofta. Det är vanligare att man ser könsrollerna väldigt traditionella medan jag tänker styla modellerna utan att lägga min fokus på genus. Fokus kommer att ligga på klädesplaggens helhetsstyling, snitt, material och silhuett för att framhäva kläderna på bästa sätt.

Syftet med detta examensarbete är att beskriva de feminina och maskulina klädnormerna genom att berätta om utvalda klädesplagg som påverkat normerna. Detta gör jag för att upplysa om hur klädernas historia har influerat dagens klädnormer. I fotoserien vill jag med stilhelheter demonstrera styling utanför normerna. Fotoserien kan fungera som inspiration för mig själv, framtida estenormer samt andra branschemänniskor.

2 Syfte

Syftet med detta examensarbete är att beskriva de feminina och maskulina klädnormerna genom att berätta om utvalda klädesplagg som påverkat normerna. Detta gör jag för att upplysa om hur klädernas historia har influerat dagens klädnormer. I fotoserien vill jag med stilhelheter demonstrera styling utanför normerna. Fotoserien kan fungera som inspiration för mig själv, framtida estenomer samt andra branskmänniskor.

3 Teoretisk grund

I den teoretiska grunden lyfter respondenten fram betydelsen av begreppen genus och genussystem, femininitet och maskulinitet. Respondenten redogör även de utvalda klädesplaggen; underkläder, byxor, klänning och kostym, som haft en historisk betydelse för skapandet av de feminina och maskulina klädnormerna. Respondenten har valt ut enbart relevanta historiska moment från ett brett tidsspann för att peka ut det som präglat normerna.

3.1 Genus och genussystem

Genus är ett begrepp som används för att urskilja vad som formar kvinnor och mäns sociala och kulturella mönster. Genus uppstår inte av det biologiska könet man föds med utan genus är till den största delen konstruerat av kultur. Dessa kulturella mönster varierar från olika tider och länder. För att ge ett exempel så uppfattas det som manligt i Latin amerikanska länder när en man rider en häst medan det i Sverige uppfattas som kvinnligt. Genus är också en tankekonstruktion som människor skapat för att ha något att tolka världen med. Därför varierar tydandet av manliga och kvinnliga egenskaper eftersom de är påhittade av människor. (Josefsson, 2005, ss.9-15, Butler, 1999, s.55)

Genussystem är något som existerar i nästan alla samhällen. Det betyder att det finns en uppdelning enligt kön som påverkar de mesta val man gör, t.ex. hur man betar sig eller hur man klär sig. Denna uppdelning finns ännu kvar i dagens samhälle eftersom det är något som funnits så länge man kan minnas och därför tas den ofta för given. Människans biologiska kön har länge gjort oss blinda till de ändlösa variationer som egentligen finns av kvinnor och män. Det biologiska könet har blivit en stämpel som anser att alla skall passa in i färdiga ramar. (Josefsson, 2005, ss.16-17)

Före barnet ens har fötts ställs redan frågan om vilket kön det kommer att bli. När det väl kommit till världen med ett biologiskt kön så väljer majoriteten av föräldrarna att klä sitt barn på ett sätt som signalerar om det är en pojke eller flicka. I butikerna säljs det exempelvis babykläder utmärkta speciellt för flickor och pojkar. Flickornas kläder är ömtåliga, skira plagg i ljusa färger och gulliga mönster medan pojkarnas är slitstarka och mörka med tryck som Batman, dödsskallar och vapen. Skulle man träffa en baby med odefinierbara kläder skulle man omedvetet genast försöka lista ut vilket kön det är. Man skulle även automatiskt bara fundera ut om hen är pojke eller flicka eftersom den traditionella genussorteringen är antingen eller, d.v.s. binär. (Priftis, 2014, s.23, s.32)

Myterna om vad som klassas manligt eller kvinnligt är så inristade i samhället att det är svårt att inte bli påverkad av dem. Varje gång en man eller kvinna dessutom betar sig enligt normen så förstärks dessa stereotyper ännu mer. Det har även alltid varit ett populärt sätt att tjäna pengar på både i klädväg och kosmetik. Bland hygieniska och kosmetiska produkter finns det exempelvis rakhyvlar som är avsedda för kvinnor och inte ”kan” användas av män. (Josefsson, 2005, ss.16-17; Walter, 2010, ss.199-200)

3.2 Femininitet

Det som formar maskulinitet och femininitet är inte något biologiskt eller psykologiskt utan det är kulturellt meningsskapande som bestämmer att män blir maskulina och kvinnor feminina. I de flesta kulturer anses det viktigt att skilja på de båda könen och tydligt visa vilket kön som har större status, makt och privilegier. Kvinnor och femininitet är inte något man föds med utan det är något man formas till. Femininitetens yttre attribut visas ofta tydligt enligt den sociala konstruktionen. Kroppshår är en stor markör, dess färg, längd, frisyr och vilka kroppsdelar som är tillåtna att ha hår (se Figur 1 & 2). Klädesplagg så som klänning, kjol och byxor är andra markörer (se Figur 1 & 2). Det är inte bara själva plaggen som markerar femininitet utan också hur kropps nära, exponerade eller lösa de är (se Figur 2). (Lövgren, 2016, ss.7-8)

Figur 1. Kvinna med klänning och långt hår (Guillemin, 2014).

Figur 2. Kvinna med kropps nära och avslöjande kläder samt långt hår (Pexels.com, 2012).

Josefsson (2005, s.31) menar att normen för femininitet är att i sociala sammanhang vara smidig, vårdande, omhändertagande, känslösam, empatisk, vilja tillfredsställa mannen, kunna lösa konflikter, vara stark och självständig, men ändå inte för mycket. Den yttre feminina normen är att en kvinna skall vara sexig, vacker och snygg.

3.3 Maskulinitet

På 1960-talet började maskulinitetsforskningen i USA. Utgångspunkten och resultatet till forskningen var lika som med femininitets teori att en man inte föds till man utan formas till det av socialt konstruerade trender och mönster. Definitionen av vad som är maskulint är även något som ändras konstant. Det som kan ha ansetts maskulint för fyrtio år sedan kan anses feminint idag. Maskulinitetens mönster utvecklas och variationerna av maskulinitet börjar vara ändlösa. Idealbilden av en maskulin man har ofta beskrivits som framgångsrik, ledande, kontrollerad, stark och med mycket makt. Män med höga positioner i arbetslivet så som militärer, politiker eller chefer kallas maskulina (se Figur 3 & 4). Även fantasifigurer som den atletiskt byggda HeMan (se Figur 5) eller Fantomen bygger upp en bild av ledande maskulinitet. (Josefsson, 2005, s. 97, Moss, 2011, s.1)

Figur 3. Kontrollerad man i chefsposition (Amtec, 2017).

Figur 4. Militära män. (Lange, 2017).

Figur 5. HeMan (Commons.wikimedia.org, 2017)

Josefsson (2005, s.97) nämner fortsättningsvis några normer för maskulinitet. En maskulin man skall vara teknisk, rationell, kontrollerad, känna sig ansvarig, klara sig själv och inte be om hjälp. Han skall inte heller någonsin visa osäkerhet, svaghet eller gråta. Han skall jobba hårt både för kvinnans skull och för att kunna försörja sig själv. Han skall även alltid ta initiativ till sex och vilja ha sex, mycket hellre än andra former av närhet. Avslutningsvis skall han vara ”bättre” än kvinnan i så gott som alla avseenden.

3.4 De feminina och maskulina normerna inom klädmode

Ambjörnsson (2011, s.32-33) har kommit fram till att människors sätt att se kläder och deras mening ofta är kopplat till uppfattningar om vad som anses kvinnligt och vad som anses manligt, d.v.s. genus. Det finns än idag en tydlig särhållning av könen tillhörande klädnormer. Denna delning har uppstått exempelvis på grund av religion, historia och ideal.

Det kulturellt normaliserade manlighetsidealet var mannen värderas högre än kvinnan kallas hegemonisk maskulinitet. Den hegemoniska maskulinitetens motsatser är kvinnan och den homosexuella mannen. Eftersom heteronormativ logik säger att attraktion uppstår mellan mannen och kvinnan på grund av att de är varandras motsatser, anses genast en man som attraheras av en annan man vara kvinnlig och därmed mindre värd. Detta är en orsak till att män inte vågar klä sig feminint i dagens samhälle. De vill inte associeras med homosexualitet eftersom det associeras med kvinnlighet vilket i sin tur är den hegemoniska maskulinitetens motsats. (Ambjörnsson, 2011, s.44-45)

I Västvärlden har kvinnors och mäns kläder länge varit relativt olika till utseendet vilket också har bidragit till att framhäva skillnaderna mellan vad som uppfattas som kvinnligt och manligt. Det som bestämmer kvinnlighet eller manlighet i kläder har förändrats genom tidsperioder och kulturer. Men trots att definitionen av kvinnlig och manlig klädsel ändrats konstant så sorterar människor ändå fortfarande automatiskt kläderna de ser enligt en föreställning om genus, som maskulint eller feminint. (Stadin, 2010, s.14)

Förr i tiden var dock männens klädsel relativt lika kvinnornas. Ännu i början av 1700-talet fanns de otaliga plagg och accessoarer som bars av båda könen, exempelvis den figursyddå långa jackan *cotehardien*, som idag skulle associeras med en klänning. Även stora rosettklädda hattar och högklackade skor var populära bland både män och kvinnor. (Sichel, 1984, s.5)

Under 1800-talet lämnade männen modearenan helt och hållet till kvinnorna eftersom de valde att fokusera på sin karriär till en grad att de inte brydde sig om sitt yttre mera. De klädde sig i enkla, färglösa kostymer när de genomgick viktiga affärer. Kvinnoplaggen däremot förblev betydligt vackrare och fantasifullare. (Hammar & Rasmussen, 2001, s.10, s.15)

Att klä sig feminint idag innebär en mjuk och vacker klädstil. Accessoarer som rosetter i håret, tunna smycken och ett bälte i midjan förknippas med femininitet. I klädväg är det fina underkläder, vida kjolar, jackor som framhäver midjan och kroppsnära klänningar som anses feminint. Spets, volanger, olika material och lekfulla färger som rosa är även feminina detaljer på kläderna. (Collings, 2014; Jokinen, 2001, s.192)

En maskulin klädstil skall inte vara för kroppsnära. Mannen skall kunna röra sig fritt, men det får ej heller vara för löst, för då ser man inte den maskulina kroppsformen. Kläderna skall vara gjorda av tåliga material så som läder, tweed och denim och de får ej ha smyckningar i överflöd, tryck eller volanger. Silhuetten hålls simpel. Militärinspirerade eller jaktinspirerade kläder så som trench- och fältjackor av tjockt material med många nödvändiga fickor förknippas med maskulinitet. Även kavajer och sportjackor med diskreta axelvaddar ger ett intryck av en maskulinare form på kroppen. I färgskalan är det nertonade, diskreta och jordnära färger som brunt, grönt, grått och svart som anses maskulint. Det skall gärna också se ut som om mannen inte bryr sig så mycket om sitt utseende. (Guzy, 2013; Jokinen, 2001, s.192)

Även om det manliga modet förändras och utvecklas konstant så är det människors fördomar som sätter broms på att addera mer feminina attribut till det. Männens mode förnyas långsammare och är betydligt mer reserverat samt oerotiskt i jämförelse med kvinnornas. (Jokinen, 2001, s.193)

3.5 Utvalda klädesplagg som haft en historisk betydelse för normerna

Klädernas historia innehåller en hel del berättelser att berätta. Omställningar i modet har skett i rask takt under åren och medan trender kan uppfattas som obetydliga har klädmotet genomgått många stora förvandlingar tack vare politiska, ekonomiska och sociala förändringar i samhället. (English, 2007, s.1)

Kläder används dagligen på ett sätt som visar könsskillnader. Kvinnor bär korta kjolar för att framhäva längden på benen och män bär kavajer med vadderade axlar för att framhäva breda axlar. Enligt de socialt konstruerade normerna är somliga klädesplagg klassade som enbart kvinnliga och somliga som enbart manliga. (Jokinen, 2001, s.191)

3.5.1 Underkläder

Historiskt sett har underkläderens huvudsakliga funktion varit att skydda. De har skyddat bäraren mot kyla och eftersom personlig hygien inte tycktes vara viktigt förrän slutet av 1700-talet, så skyddade underkläder även ytterkläderna från bärarens smutsiga hy. Underkläderns andra funktion har varit att modifiera kroppen enligt den kroppsform som varit mode just då. I synnerhet kvinnokroppen har blivit utsatt för modifiering enligt en form som inte alls varit naturlig. Det gjordes med hjälp av att trycka ihop kroppen eller addera mera fyllnad till den. Hårda korsetter med ramar gjorda av trä (se Figur 6) eller djurskelett användes för att trycka ihop kroppen och otaliga varianter av dynor användes för att framhäva kroppsdelar. Därför har underkläderens tredje funktion varit att stöda formen av kläderna för att få den önskade looken. Det har funnits kläder med så mystiska former att man först har förstätt dem när man sett vilka underkläder har använts undertill. (Ruby, 1996, s.5; Eldvik, 2010, ss.42-43)

Figur 6. Trä korsett (Commons.wikimedia.org, 2017)

Den sista funktionen har varit att attrahera det motsatta könet. Att avslöja ett underkläderplagg har setts som provocerande eftersom det symboliserar att klä av sig. Nuförtiden med alla mini-kjolar och korta shorts har man svårt att föreställa sig att en kvinna på 1700-talet kunde få sin älskare att rodna endast genom att visa en liten bit av sin långa underkjol. (Ruby, 1996, s.5)

På medeltiden var underkläder relativt enkla. Männens använde en lös vit skjorta gjord av ylle, linne eller om man var rik, silke (se Figur 7). Tillsammans med skjortan använde männen även något som kallades *braies*. *Braies* var ett löst, byx-aktigt klädesplagg som först blev använt som ytterkläder. När modet förändrades och de blev både kortare och spändare, började de användas som ett underkläderplagg istället. Det enda underkläderplagget som kvinnan använde var också en vit och lös lång skjorta. (Ruby, 1996, s.9)

*Figur 7. Medeltida underskjorta för män
(Wikipedia.org, 2018).*

Redan under 1600-talet började underkläderna få sin stämpel som något att attrahera det motsatta könet med. Det blev mode att gå med delar av sina ytterkläder oknäppta så att den vita underskjortan fick titta fram. Framåt i tiden, under 1700-talet, ändrades modet igen och då var det viktigt för kvinnor att ha onaturligt smala midjor och upptryckta bröst. Korsetterna med inbyggda brösthållare orsakade många kvinnor blåmärken och ryggproblem eftersom de var så spända. Även om de var smärtsamma så hade ändå flera kvinnor på korsetterna till och med i sängen eller när de födde barn, bara på grund av att korsetterna höll värmen uppe. Samtidigt ville de också framhäva bakdelen och bar ovanpå korsetten en slags metallställning med inbyggda kuddar (se Figur 8). Då var det inte bara kvinnor som ville ändra på sina kroppsdelar, även män använde stoppningar på sina vader eftersom muskulösa ben var ett eftertraktat utseende. (Ruby, 1996, ss.18-25)

*Figur 8. Kuddar som framhäver bakdelen
(Commons.wikimedia.org, 2011).*

Den franska revolutionen var en slags revolution för klämodet också. Det innebar att samtidigt som ytterkläderna förändrades så blev underkläderna annorlunda. Eftersom kvinnorna började använda mer lösa klänningar i tunnare och lättare material så hände det ofta att klänningen blåste upp. För att skydda sin värdighet började kvinnorna också använda underbyxor. Före detta hade underbyxorna burits enbart av män och setts som ett maskulint plagg. Under den tiden blev det också mode för män att använda de kvinnliga korsetterna eftersom de gav dem smalare midja och framhävde breda axlar (se Figur 9). (Ruby, 1996, ss.26-28)

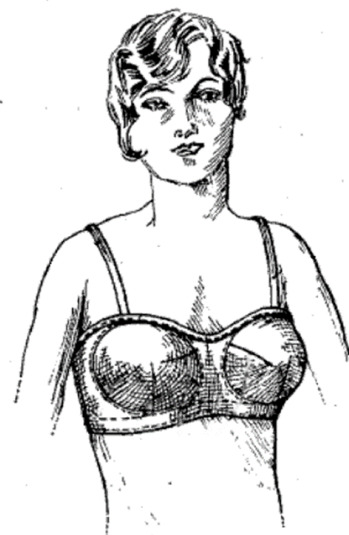
Figur 9. Man i korsett (Commons.wikimedia.org, 2014).

I slutet av 1800-talet hände det igen stora förändringar inom klämodet. Det var en slags protest mot alla år av obekväma och skadliga kläder. Korsetten med inbyggd brösthållare ändrade material och utseende samt blev mycket lösare. Underbyxorna blev större och gjordes av stickat ylle (se Figur 10). Männerna blev tillåtna att gå utan korsett och enbart i underskjorta och underbyxor. Dock var det inte en hållbar förändring eftersom människor snabbt insåg att underkläderna också alltid hade varit ett sätt attrahera det motsatta könet. De märkte att den sexuella attraktionen hade försvunnit i takt med de stickade underbyxorna. För att skapa en stor kontrast till dem så designades de nya underkläderna så att de blev erotiska. Den feminina silhuetten överdrevs och man smyckade underkläderna med volanger och spets. (Ruby, 1996, ss.36-38)

Figur 10. Underkläder i ylle (*thevintageknittinglady.com, 2018*).

När kvinnorna efter det första världskriget började klä sig mer maskulint så ändrades även underklädernas utseende. Brösten skulle vara platta och höfterna smala. Den ideala kroppsformen för kvinnor var rak. Därför skapades också ett större urval av underkläder och med nya teknologier, så som dragkedjan, blev de också mycket bekvämare att använda. Under 1930 introducerades storlekar till kvinnors underkläder. Det var också då man började kalla brösthållare för ”bh” (se Figur 11) och underbyxor för ”trosor” och de började ha liknande form som de har än idag. Männens underkläder genomgick inte så stora förändringar efter kriget. Lite mer färger och mönster smög sig fram men annars bestod de fortfarande av ett linne som underskjorta och ett par underbyxor. Dock var det år 1934 i filmen *Det hände en natt* som Clark Gable tog av sin skjorta och avslöjade att han inte hade ett linne där under. Denna scen startade modet för män att gå med endast underbyxor och bar överkropp. (Ruby, 1996, ss.42-44)

Figur 11. Bh:ns utseende 1930 (*Commons.wikimedia.org, 2008*).

Från och med 1940 och framåt har underkläder för de båda könen inte genomgått några stora förändringar förutom att de varierat i material, färger och mönster. Kvinnor bär bh och underbyxor (se Figur 12) medan män bär endast underbyxor eller så kallade boxersshorts (se Figur 13). Det verkar dock som att både män och kvinnor kommer att fortsätta att försöka förändra på deras naturliga kroppsform med konstgjorda sätt, bara för att följa modet. (Ruby, 1996, s.60)

Figur 12. En variant på kvinnors underkläder idag (Flickr.com. 2011).

Figur 13. En variant på männens boxersshorts idag (Pinterest.com. 2015).

3.5.2 Byxor

Man kan säga att byxorna föddes i slutet av 1300-talet när man kom på att fästa två långa strumpor med varandra i grenen med hjälp av ett tygstycke. Detta tygstycke gick att knyta fast med band och gick då vid namnet *braguette* eller *codpiece* d.v.s. en byxpung. (Turunen, 2011, s.18)

Historiskt sett har uppfattningen om byxor som ett klädesplagg enbart för män bara funnits i Europa och så kallad västerländsk klädsel. I många Asiatiska och Afrikanska länder samt bland arktiskt folk, som t.ex. samer, så har byxor använts av både män och kvinnor eller till och med varit endast ett klädesplagg för kvinnor. Men trots detta är byxorna ändå ett plagg som länge förknippats enbart med män. Byxorna hade haft en stämpel för maskulinitet så länge, att när byxorna också började användas av kvinnor blev människor omtumlade. De undrade hur man nu skulle kunna skilja på de olika könen. (Turunen, 2011, s.17; Lövgren, 2016, s.8)

Det var på grund av praktiska skäl som byxorna började användas även av kvinnor. När det första världskriget bröt ut i Europa år 1914 blev kvinnorna för första gången en nödvändighet på jobbplatserna. Kvinnorna hamnade sköta fabriks- och åkerarbete samt de offentliga transportmedlen. Då blev det modernt för kvinnor att visa sina ben eftersom de måste klä sig enligt arbetet. På fabrikerna använde man overaller och på åkrarna knäbyxor med benvärmare. (Stevenson, 2011, s. 88)

Praktiska material och silhuetter var något som kläddesignern Coco Chanel tog fasta på när hon lanserade sin pojkaktiga klädkollektion för kvinnor under det första världskriget. Chanel tog inspiration från männens tröjor och byxor och skapade kläder för kvinnor, som gick att använda utan korsett. Första gången Coco sågs i en manlig kofta blev det en skandal men det dröjde inte länge förrän andra kvinnor började följa hennes exempel. (Stevenson, 2011, s. 98)

Efter 1920-talet förändrades byxornas praktiska betydelse för kvinnor till ett fritidsplagg. Breda pyjamas-aktiga byxor användes i huvudsak som strandklädsel efter att Coco Chanel designat sin populära variant av bredbuntade seglarbyxor. Kvinnor bar byxorna över sin baddräkt. Det var dock först i mitten av 30-talet som byxorna dög även som vardagsklädsel. (Stevenson, 2011, s.116)

Stora filmer, som *Skandalbröllopet* med Katharine Hepburn i huvudrollen, visade byxor på ett ledigt och avslappnat sätt. Hepburn var en ivrig sportare och för henne var användning

av byxor en självklar sak. Marlene Dietrich var en annan Hollywood stjärna som påverkade filmernas förnyade sätt att visa kvinnokläder. Marlene Dietrich var medveten om hennes ovanliga sexuella attraktion hon skapade genom att klä sig manligt. Hon är känd för sina ord om att hon inte klär sig för varken män eller mode utan enbart för sin egen skull. År 1930 skrevs det även stort om skådespelaren Greta Garbo efter att hon setts gå på Hollywood Boulevard i en byxdräkt. Byxdräkten som skapats av designern Adrian blev senare en ikon. (Stevenson, 2011, ss.116-117)

3.5.3 Klänning

Under medeltiden bestod kläderna länge av långa och raka fyrkantiga tygbitar som man med hjälp av snören i midjan kunde forma enligt kroppen. Även männen bar dessa långa klänningar. Adelsmän och -kvinnor bar *bliaudin*, en dyr långärmad silkesklänning med släp. På 1200-talet blev kläderna lite maffigare och på både männens och kvinnornas klänning hände liknande förändringar. Klänningens ärmar var smala vid handleden men blev bredare upp mot axeln och *surcoten*, som var en ärmlös ytterklänning, blev en viktig del av garderoben. (Kindersley, 2012, ss.52-60)

Det största som hände på 1300-talet var att den skräddarsydda mer komplicerade varianten av klänningen föddes. Fästandet av klänningen blev viktigare och den hade flera knappader både bak och fram. Klänningen satt bättre och avslöjade kvinnornas såväl som männens former. Man framhävde även barmen på båda könen. På den här tiden började modet ändra allt oftare. Kläderna hade förut varit en synlig markör på människornas ställning i samhället men plötsligt fick alla tag på olika klänningstyger och accessoarer vilket gjorde att man kunde gömma klass skillnaderna. (Kindersley, 2012, s.64)

I slutet av 1300-talet började männen bära byxor istället för klänning. Männen hade redan länge använt långa strumpor under sin klänning men när klänningen, *coten*, blev kortare och de inte ville visa för mycket hud så syddes strumporna ihop. När strumporna täckte båda skinkorna så föddes byxan. Lite längre framåt i tiden, under 1500-talet, så började man se tydliga skillnader på männens och kvinnornas klädsel. På männen framhävde man maskulina drag med breda axlar, framträdande byxpung, muskulösa ben och utskjutande mage. Renässansmännen strävade efter en lådformad fyrkantig silhuett. Då förvandlades den korta klänningen till en jacka som bars med bälte. Sedan dess har kläder med två buntar hört till männens klädsel. (Kindersley, 2012, ss.72-84, 100)

Kvinnans klädsel har sedan forntiden fram till idag påverkats av personlig stil, ekonomisk och politisk ställning samt teknologin. Handels rutter som uppstod under flera århundraden möjliggjorde åtkomsten till exotiska tyger och accessoarer från fjärran länder. När stater uppstod och föll påverkades modet och nya klädstilar uppkom. Även tekniska uppfinningar så som symaskinen orsakade förändringar i modet. Att klä sig har alltid varit ett sätt för kvinnor att uttrycka sig. Den pojkaktiga silhuetten på 1920-talet firade personlig frihet och 1980-talets kostymer med stora axelvaddar representerade kvinnornas makt på manliga arbetsplatser. Dagens modeindustri levererar ständigt förändrade stilar som sprider sig internationellt, men trots detta finns klänningen fortfarande kvar som ett klädesplagg för kvinnor. (Kindersley, 2012, s.422)

3.5.4 Kostym

Definitionen av en kostym är ett klädesplagg som består av tre delar: jacka, väst och byxor. Plagget har sett ut på många olika sätt och varierat i oändliga passformer och färger under årens lopp. Kostymen har varit en maskulin symbol för samhället i och med att den burits främst av män och framhäver den ideala manskroppen genom att accentuera breda axlar samt en kraftfull bröstorg. Även kvinnor erövrade kostymen och än idag utvecklas kostymens koncept ständigt. Det är ett ikoniskt plagg som man hittar i de flesta garderober. (Long, 2013; Eldvik, 2010, s.103)

Kvinnorna och kostymen

På 1970-talet började businesskvinnorna anamma en s.k. ledarstil som mognade i mitten av 1980-talet och kallades ”*Powerdressing*”. Kvinnorna fick nämligen allt högre poster på arbetsplatserna och ville då även klä sig på ett sätt som signalerade makt. De bar skraddarsydda kostymer med lite mindre axelvaddar än männen. Pråliga smycken och spikklackar tillsammans med kostymen skapade en stil som utstrålade självsäkerhet och kraft. (Kindersley, 2012, s.398)

Lewenhaupt (2015, ss.139-140) anser att än idag är det lättare för kvinnor att få ett chefsjobb om de klär sig maskulint. Kostymen är ett plagg som blivit stämplat som maskulint och signalerar auktoritet, kompetens, självförtroende och respekt. Kavajen och byxorna är dessutom ett bra sätt för kvinnan att dölja kroppsdelar som männen annars skulle titta på istället för att se dem i ögonen.

Männen och kostymen

I slutet av 1500-talet, när byxorna var en standard del av männens klädsel, bar männen i Europa en tre delad kostym som bestod av jacka, väst och byxor. Silhuetten på kostymen var mjuk och böljande och med hjälp av stoppningar framhävde man maskulina kroppsdelar så som axlar, lår och skrev. De mest maskulina män klädde sig även i extravaganta tyger och uttryckte sig själva med hjälp av smycken, fjädrar och broderingar. (Kindersley, 2012, s.100)

1790-talet förde med sig stora sociala och politiska förändringar vilket också speglades i klädväg, speciellt i Frankrike. Dyrbara tyger, mäktiga volanger och vackra broderingar ersattes av ett strävande efter engelsmannens enkla välformade ideal. Det var en klädstil som baserade sig på ridkläder för män och på den passade inte fint silke eller vulgära färger. Den bestod enbart av en mörk propert sydd kavaj, en fläckfri vit skjorta med vit kravatt och ett par välsittande mörka raka byxor. Helheten berättade på den tiden att bäraren hade fin smak och stil. Det var också den klädseln som under årens gång utvecklades till en av de mest maskulina klädstilar, nämligen kostymen. (Peacock, 1996, s.7)

På 1920-talet förändrades kroppsidealen för både männen och kvinnorna. I männens utseende började man uppskatta breda axlar, kraftig bröstorg och smalare midja. Om de inte uppnådde önskat resultat med hjälp av aktiv motion så fann männen sin räddning i kostymen. Skräddaren Frederick Scholte från London var mästare på den överdrivet maskulina silhuetten i kostymen och skapade kostymer som blev kända med beskrivningen "London style". Prinsen av Wales bar en London style kostym offentligt i USA och strax där efter började även Hollywood stjärnorna använda dem. Dubbelknäppningar, spetsiga kragribbar och randiga kavajtyger var populära eftersom de på sitt sätt också skapade illusionen av en atletisk figur. (Kindersley, 2012, s.288)

Även om kvinnorna också introducerades till kostymen på 1980-talet så har den trots det alltid varit en permanent beståndsdel av männens garderob. Männens sätt att klä sig har sedan forntiden signalerat social status i samhället. Varje epok hade egna klädkoder styrda av lagar eller sociala förhållanden. För i tiden kan det ha varit färgen på togan, nuförtiden kanske märket på kläderna. I männens garderob är kostymen det plagg som spridit sig mest över världen och aldrig blivit omodernt. Tidigare epokers kombinationer av jacka och byxor började på 1800-talet så småningom utvecklas till det som vi kallar kostym idag. Under 1990- och 2000-talet påverkades männens klädmode av *streetstyle* och hiphopkulturen och man började uppfatta och skapa stilhelheter på nya sätt. Inom affärsvärlden och formella

tillställningar har kostymen ändå alltid varit det populäraste klädvalet. (Kindersley, 2012, s.424)

4 Tidigare forskning

Här redogör respondenten om tidigare forskning som hittats. För att hitta informationen har respondenten använt sökorden maskulinitet, femininitet, genus, normer och klädnormer och sökt samt hittat vetenskapliga texter från Google Scholar och DiVa portalen.

Andreasson och Ottoson (2010) har som examensarbete gjort en kvalitativ studie om sex unga kvinnors förhållande till kvinnlighet. De använde sig av intervjuer som datainsamlingsmetod. I sina intervjuer ville de få fram vad som enligt de unga kvinnorna uppfattas som typiskt kvinnligt och hur kvinnlighetens krav påverkar dem som individer. Studien visade att strukturen för ”kvinnligt” är så inrotad i mänskligheten att kvinnor utövar sin kvinnlighet enligt traditionella mönster eftersom de är rädda för konsekvenserna om de bryter normen.

Willett (2008) har gjort en studie var hon undersöker hur kvinnor och genus framträder på internet samt hur detta påverkar unga generationers syn på kvinnor. En populär aktivitet bland unga flickor som vistas på internet är att klä animerade ”dockor” i digital form. Dockorna ser ut som seriefigurer och har orealistiskt smal timglas kroppsform som är ritad enligt samhällets sexualiserade syn på kvinnans kroppsideal. För att samla resultat till sin studie ordnade Willett en workshop i en skola i London var hon lät flickor i åldern 11-12 skapa sina egna digitala ”dockor” istället för att klä färdiga mallar. De unga flickorna skapade kvinnliga, onaturligt smala dockor med kroppsformen timglas och klädesplagg som visade stora bitar hud. Resultaten från Willetts studie berättar alltså att kvinnan är väldigt sexualiserad på internet och att allt yngre generationer påverkas av detta när de skapar sin egen uppfattning om genus.

I sin forskning om män och maskulinitet i Finland skrev Lammi-Taskula (2004) att det var den politiska kampen om kvinnornas ställning i samhället som gjorde att maskulinitetsforskningar växte fram i Finland. Detta skedde runt 1960-talet. Forskare studerade kring hur manligheten formas och hur den påverkas av genus. Resultatet av Lammi-Taskulas egna maskulinitetsforskning visar att maskulinitet också är en social konstruktion som byggts upp genom tid och samhällen.

Nordberg (2004) diskuterar begreppen ”kvinnlig maskulinitet” och ”manlig femininitet” i sin undersökning om unga män som jobbar inom ”kvinnoyrken”. Hon forskar kring hur männen påverkas om de är öppna för att forma sin identitet efter olika typer av femininitet. Nordberg berättar att medan männen förväntas kunna förkroppsliga både maskulinitet och femininitet i dessa yrken så uppfattas inte kvinnor som lika genusflexibla. Exempelvis inom barnomsorgen förväntas det inte att kvinnor kan erbjuda verksamhet med en manlig sida, utan en mans närvaro. Avslutningsvis konstaterar hon att maskulinitet och femininitet än idag används som ett sätt skilja åt de båda könen istället för att förena dem.

I sin etnografiska studie om mode, män och maskulinitet diskuterar Nordberg och Mörck (2007) vilken roll mode spelar i förhållande till vad som uppfattas stereotypiskt manligt och maskulint. De berättar att intresse för mode ofta förknippas enbart med kvinnor eftersom modeforskningar visar att en allmän bild av männens förhållande till mode har varit att det inte intresserar dem alls. Andra stereotypier om män och mode har även uppstått på grund av att kläder länge kategoriserats skilt för män och kvinnor för att göra tydliga gränsdragningar mellan könen. Vilket i sin tur har lett till socialt konstruerade uppfattningar om vilket mode som anses vara manligt och maskulint. Studien visade att mode i förhållande till manlighet och maskulinitet betraktas idag med en mer könsneutral blick än förut eftersom att könsskillnaderna tonats ner radikalt i dagens samhälle.

Koski (2017) har i sitt examensarbete undersökt hur konsumenter reagerat på populära klädmärken som använt sig av könsneutral presentation av kläderna i butik. Koski undersökte fyra utvalda kända klädmärken i Sverige för att samla resultat till sitt examensarbete. Resultaten av undersökningen visar att konsumenter fortfarande är tveksamma mot dramatiskt könsöverskridande i presentation av kläder. Dock börjar män i dagens samhälle bli allt mer intresserade av kvinnokläder och vice versa. Om klädmärken skulle börja blanda ihop könsrollerna på ett försiktigt sätt, t.ex. enbart genom att ha mindre tydliga gränser mellan herr- och damkläder i butik så skulle det gå hem bland konsumenter.

I sitt examensarbete har Blomgren (2014) forskat kring hur barnens könsidentiteter utformas av kläder. Blomgren har intervjuat barn i fem-sex års ålder i en könsblandad grupp på en förskola i en storstad i Sverige. Forskningen visar att kläderna som barnen använder är könsnormativa främst för att barnen vill visa att de hör till en viss grupp, antingen flicka eller pojke. Detta är något som föräldrarna har lärt sina barn ifrån den heterosexuella normen som markerar skillnaden mellan de två könen. Men barnen gav också ett tveksamt godkännande för könsöverskridande kläder och var relativt öppna för att ändra sina åsikter om hur pojkar

och flickor skall klä sig. Resultatet av forskningen visar alltså att det är vuxna som är genusförebilder för barnen och deras kläder. Om vuxna lärde barn att klä sig på ett sätt som avviker från heteronormen så skulle barn vara mer öppna för könsöverskridande kläder.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att Andres och Ottoson (2010) fått fram i sin studie att kvinnor är rädda för konsekvenserna om de bryter mot de traditionella kvinnliga normerna och därför håller sig till dem. Willett (2008) menar också att eftersom kvinnan är märkbart sexualiserad på internet så påverkar det unga generationers uppfattningar om kvinnlighet och genus.

Lammi-Taskula (2004) har kommit fram till att maskulinitet är en social konstruktion som byggts upp av samhällen under en lång tidsperiod. Nordberg (2004) diskuterar ”kvinnlig maskulinitet” och ”manlig femininitet” och konstaterar att begreppen maskulinitet och femininitet än idag används för att uppenbart sära på könen. Nordberg och Mörck (2007) fick dock fram i sin studie att åtminstone mode i förhållande till maskulinitet betraktas med en mer könsneutral blick i dagens samhälle. Koski (2017) har även undersökt könsneutral presentation av kläder i butik och kommit fram till att mindre tydliga gränser mellan herr- och damkläder i butik skulle emottas väl av konsumenter. Blomgren (2014) menar också att vuxna är viktiga genusförebilder åt barn och de har möjlighet att i sin uppfostran påverka barns öppenhet för könsöverskridande kläder.

5 Metoder

Respondenten beskriver i detta kapitel vilka metoder som använts till studien. Dokumentstudier, styling av kläder, hår och smink samt fotografering valdes som datainsamlingsmetoder och bildanalys som dataanalysmetod.

5.1 Dokumentstudier

När man inleder en ny studie bestämmer syftet på studien vilken datainsamlingsmetod man bör använda. Till studier som görs i utbildningssyfte är dokumentstudier en bra metod för att samla in material. Om man valt dokumentstudier skall man börja med att läsa. Man skall söka, hitta och läsa allt som blivit publicerat hittills inom studiens tema. När man bygger upp innehållet i sin studie är det viktigt att man vet vilken typ av dokument man har använt sig av. ”Dokument” är en allmän term för ”Ett avtryck av en människa som lämnats på ett

fysiskt objekt”. Dokumentstudier kan innebära exempelvis analys av filmer och bilder men den vanligaste formen som används i utbildningssyfte är skrivna tryckta källor. (Dahmström, 1996, s.12; Flick, 2011, s.32; Bell, 1996, ss. 67-68)

5.2 Styling av kläder, hår och smink

Styling av kläder innebär att man skapar ett visuellt budskap med hjälp av klädval. När man gör en styling är det viktigt att man tar flera olika faktorer i beaktande som t.ex. material, färgval, modellens kroppsbyggnad och proportioner samt hens personlighet. Man strävar alltid till att göra stilhelheten ändamålsenlig. (Henderson & Henshaw, 2006, ss. 4-5)

När man stylar håret kan man göra på två olika sätt. Man kan antingen skapa önskad styling på håret genom att torka ett vått hår med fön och forma det med en borste. Eller så kan man forma ett torrt hår med värmeverktyg som platt- eller locktänger. När man gör en frisyr behöver man även läggingsprodukter d.v.s. produkter som appliceras före eller efter stylingen som gör att hårstråna skyddas, hålls i rätt form samt ger önskat utseende. (Luoma & Oksman, 2010, s.164)

Med tio olika sminkprodukter kan man skapa ändlösa variationer av sminkningar. Underlagskräm lägger man på hyn med händerna, pensel eller svamp och suddar ut den så att den smälter in med hyn och skapar en perfekt bas. Täckstift är en viktig produkt som används för att dölja mörka ringar under ögonen och små skavanker på hyn. Man kan även framhäva ansiktsdrag om man använder ett täckstift som har ett steg ljusare ton än hyn. Puder behöver man för att fästa underlagskrämen och ge hyn ett matt utseende. Puder som har en mörkare färg används för att skapa skuggor i ansiktet. Rouge appliceras på kinderna och piggar upp ansiktet. Ögonskuggor tillför färg och skapar en intensiv look. De kan även användas för att fylla i ögonbrynen. Med eyeliner eller kajal målar man övre och nedre fransraderna med streck. Eyeliner skapar starka linjer och kajal ger mera sotade ögon. Mascara ger volym, längd och definition till ögonfransarna. Läpp penna kan förbättra, förminska eller förstora läpparnas naturliga utseende. Läppstiftet kan appliceras med pensel och ge intensiv färg eller bara duttas på vilket ger ett mer mjukt utseende. (Entrup, 2014, s.12)

5.3 Fotografering

När man gör en porträttfotografering är det en hel del saker som ska bestämmas före man börjar. Man måste välja om man vill ha halv-, helkropp- eller närbild samt hur modellen

skall stå, sitta eller posera. Man måste även bestämma om bakgrunden skall vara någon slags miljö eller om man fotograferar i en studio samt om man använder sig av naturligt ljus eller blixtljus. I modedefotograferingar är det viktigt med mycket ljus så att det faller på kläderna på rätt sätt. Med reglering av ljusets infallsvinkel väljer fotografen vilket intryck betraktaren får av bilden. (Pylkkö, 2017, s.120; Nilsson & Sjöstedt, 1999, ss.12-15)

Det går att använda vilken sorts kamera som helst till en porträttfotografering. Med bättre kamera blir kvaliteten bättre så det är upp till en själv hur tekniskt bra bild man vill ha. När man fotograferar helfigurs porträtt går det att använda ett normalobjektiv utan att det förvränger perspektivet eftersom man inte är så nära personen då. Vill man ha ett närmare foto, exempelvis av ansiktet så lönar det sig att byta till ett objektiv med medellång brännvidd, d.v.s. avståndet från linsens mitt till fokuspunkten. (Nilsson & Sjöstedt, 1999, ss.12-15; Kelby, 2012, s.140)

Porträttfotografering handlar huvudsakligen om interaktion mellan modellen och fotografen. Det är viktigt att fotografen bekantar sig med modellen och hens personlighet före man börjar fotografera eftersom det är fotografens jobb att instruera modellen för att tillsammans uppnå önskat resultat. Modellens posering, alltså ställning och kroppsspråk berättar även mycket om bildens historia. En blick kan säga mer än tusen ord eller en gest kan uttrycka starka känslor. (Pylkkö, 2017, s.120; Aalto, 2012, ss.119-123)

5.4 Bildanalys

När en mer ingående bildanalys utförs läser man bilden noggrant och tolkar dess innehåll samt vad den berättar. Man noterar olika fält i bilden och helheten de skapar tillsammans. Då söker ögat information som den bearbetar och ordnar så att det blir lättare för hjärnan att göra en tolkning. De olika fälten i en bild kallas denotativa fält och konnotativa fält. (Pienimäki, 2013, s.20; Cornell, Dunér, Millroth, Nordström & Roth-Lindberg, 1988, ss.91-94)

Det konnotativa fältet är mer komplicerat eftersom det egentligen inte finns på bilden utan i åskådarens hjärna. När man gör en konnotativ bildanalys är det kulturella associationer, personliga preferenser, värderingar, erfarenheter, förkunskaper och förväntningar som styr tolkningen. Tillsammans med samhällets förväntningar skapar dessa faktorer en egen bildförståelse för tolkaren. Olika kulturer har också starka gemensamma koder och värderingar vilket gör att tolkningen kan bli påverkad av den sociala strukturen. Beträktarens konnotativa tolkning kan bli hur bred som helst eftersom det egentligen är en tankeprodukt

skapad av fantasin. (Pienimäki, 2013, s.20; Bröms, Gelang & Mral, 2016, ss. 87-100; Cornell, Dunér, Millroth, Nordström & Roth-Lindberg, 1988, ss.91-94)

5.5 Studiens praktiska genomförande

Inför studiens praktiska genomförande började jag med att samla inspiration för stilhelheterna. Jag sparade inspirationsbilder av kläder, poseringar och omgivning på webbtjänsten Pinterest samt skrev ner idéer och visioner från mitt eget huvud. När jag skapat en övergripande uppfattning av allt kontaktade jag fotograf och planerade var fotograferingen skulle ske. Nästa steg var att kontakta modellerna och leta fram kläder till stylingen. Jag hittade nästan alla kläder på lopptorg och resten lånade jag av min systers man eller tog från eget klädsåp. Sedan bokade jag två datum som passade de fyra olika modellerna samt fotografen och byggde ihop studion. Efter det gjorde jag upp ett schema för fotograferings dagarna och skaffade rekvisita. Vi fotograferade två modeller per dag och jag hade hand om styling av kläder, hår och smink samt poseringsinstruktioner. Jag valde att göra smink- och hårstyling minimalistiskt eftersom jag ville att kläderna skulle vara i fokus. Syftet med denna fotoserie var inte att göra stilhelheter endast med de utvalda klädesplaggen. Syftet var att demonstrera styling utanför normerna, med hjälp av olika stilhelheter. Efter fotograferingarna tittade jag igenom bilderna och valde ut vilka jag ville att fotografen skulle redigera. Hon redigerade bilderna enligt mina instruktioner och skickade dem sedan till mig. Avslutningsvis gjorde jag konnotativ bildanalys på bilderna.

Val av modeller

Respondenten valde modeller av båda könen för att kunna visa stilhelheter som leker med både de feminina och maskulina klädnormerna. Som modeller valde responderten två kvinnor och två män som är vänner till respondenten eftersom fungerande personkemi var viktigt för slutresultatet. De kvinnliga modellerna hade inga speciella utseendekrav men de manliga modellerna valde respondenten med tanke på att de skulle rymmas i kvinnokläder, så de måste ha en slank kroppsform.

Val av fotograf

Fotografen är respondentens syster, Amanda Helling. Amanda har studerat både grafisk planering och fotografering. Hon tog examen i fotografering från Yrkeshögskolan Novia våren 2015 och jobbar sedan dess som frilansande fotograf, grafisk designer och illustratör.

Amanda har gjort jobb för bl.a. YLE Österbotten och Gumbostrand Konst & Form. Valet föll naturligt på henne då hon är utbildad fotograf, har bra erfarenhet och är någon som respondenten kan lita på. Respondenten känner även till hennes sätt att jobba på och dessutom delar de en gemensam syn på att kläder inte bör definieras enligt kön.

6 Resultatredovisning och tolkning

I detta kapitel kommer respondenten att presentera fotoserien samt redovisningen och tolkningen.

Stilhelheterna i fotoserien redovisas med en bild per stilhelhet eftersom respondenten ville hålla resultatet minimalistiskt och låta bilderna prata för sig självt så mycket som möjligt. Bilderna är redigerade till svartvita så att betraktarna inte omedvetet skulle styras av uppfattningar gällande färger i samband med klädnormer. Enligt respondenten ger den svartvita redigeringen även en fin stämning till bilderna.

Först presenteras kvinnorna och sedan männen. Efter varje bild följer redovisning och tolkning med koppling mellan resultatet och studiens teoretiska grund samt tidigare forskningar. Respondenten avslutar kapitlet med en sammanfattning om hur resultatet besvarar den teoretiska och praktiska studiens syfte.

6.1 Kvinnorna

Till kvinnorna valde respondenten att styla modellerna med kostym och gympaskor samt herrskjorta, boxershorts och jeans. Dessa plagg valdes för att skapa en stilren helhet som kan fungera på vem som helst, oavsett kön. Speciellt kostymen och herrskjortan som är i fokus i bilderna är tidlösa plagg som är lätta och mångsidiga att använda till olika tillfällen i dagens läge. I Figur 14. Confident ville respondenten lyfta fram kostymen i all sin enkelhet för att visa vilket mäktigt plagg det är. Detaljer som färgen på kostymen och gympaskorna därtill anser respondenten att skapade en smakfull helhetsstyling som signalerar makt. I Figur 15. Steady ville respondenten leka med olika material och texturer i stylingen. Tanken bakom stylingen var också att genom kombinationen av maskulina plagg med exponerad hud skapa en blandning av feminina och maskulina stereotyper som respondenten ansåg var intressant. Respondenten ville även att hela fotoserien (både för kvinnornas och männens stylingar) skulle vara utan utmärkande "berättelse" i bilderna, för att helt enkelt lägga fokus på klädesplaggen och vilka tankar, känslor och uppfattningar de väcker i åskådaren.

Figur 14. Confident.

Modellen bär kostym och gympaskor. Kostymen är ett klädesplagg som länge associerats enbart med män och maskulinitet. Även Long (2013) anser detta eftersom kostymen till en början burits främst av män för att accentuera axlar och bröstorg och därmed framhäva en maskulin kroppsform. Kindersley (2012) berättar också att kvinnor började använda kostymen mycket senare än männen.

Detta är en tydlig herrkostym på grund av dennes lösa, stora och breda silhuett. Kindersley (2012) nämner att kostymen på 1920-talet var ett behändigt medel när kroppsidealerna ändrades och männen strävade efter en mer atletisk kroppsform. Både ärmarna och buntarna är för långa. Kostymens stora storlek skapar en manlig, avslappnad känsla i jämförelse till

klassiska kvinnoplagg som enligt Lövgren (2016) tenderar att vara mer kroppsnära. Även Nordberg och Mörck (2007) poängterar ut att vissa kläder länge kategoriserats skilt för män och kvinnor för att göra tydliga gränstragningar mellan könen samt vad som anses maskulint och feminint.

Gympaskorna associeras med sportighet som även hör till ett så kallat manligt attribut. Håret hänger bara rakt och ansiktet ser osminkat ut vilket ger ett obrytt intryck. Modellen är avspänd och självsäker med en blick som tittar rakt i kameran. Poseringen är bredbent och stadig. Poseringen är manlig eftersom män har en tendens att stå bredbent för att ”göra plats åt skrevet”.

Figur 15. Steady.

Modellen bär skjorta, boxersshorts och lösa jeans. Enligt Guzy (2013) är maskulina kläder inte för kroppsnära men ändå inte för lösa heller, för då ser man inte den maskulina kroppsformen. Guzy (2013) nämner också att maskulina kläder är gjorda av tåliga material som exempelvis denim. Skjortan är en tydlig herrskjorta eftersom den är lång, lös och bred i axlarna. Ärmarna är slarvigt uppvikta vilket ger ett maskulint, nonchalant intryck. Den är

helvit utan extra smyckningar, tryck eller volanger vilket Guzy (2013) fortsättningsvis nämner att är en maskulin klädnorm. Även Peacock (1996) berättar att 1790-talets sociala och politiska förändringar syntes i männens klädstil då dyrbara tyger och vackra broderingar ersattes av en mer simpel stil. Skjortan är uppknäppt och visar lite av modellens mage vilket ger en sexig vibb som kan tolkas som både maskulint eller feminint. Dock påpekar Ruby (1995) att trenden att gå utan underskjorta och enbart med underbyxor startades av den manliga skådespelaren Clark Gables karaktär i en populär film från 1934. Boxershortsen är ett plagg som aldrig burits av kvinnor och därför klassas de som manliga. Även märket Tommy Hilfiger är ett lite dyrare kvalitetsmärke som fått ett slags manligt status. Jeansen är lösa och burna lågt nere på höfterna vilket gör att de inte visar den kvinnliga kroppsformen på modellen. Håret hänger rakt och ansiktet är osminkat. Blicken är neutral och sammanbiten. Med händerna i fickorna signalerar modellen en stabil självsäkerhet och poseringen är maskulin.

6.2 Männen

Till männen valde respondenten att styla modellerna med spetslinne, klänning och volangskjorta med läderbyxor. Även med dessa plagg ville respondenten visa att de kan fungera på vem som helst, oavsett kön. I Figur 16. Graceful valde respondenten att styla modellen med ett broderat spetslinne. Respondenten ansåg att linnet var tillräckligt uttrycksfullt med sitt transparanta tyg och spetsdetaljer så det fick bli det enda plagget i bilden. I Figur 17. Elegant valde respondenten att styla modellen med en klänning. Med klänningen gick respondenten tydligt utanför normerna men ändå på ett varsamt sätt, för att hålla fast vid beslutet att inte göra stylingarna så dramatiskt normöverskridande utan mera tillgängliga för alla. I Figur 18. Soft valde respondenten att styla modellen med en volangblus och läderbyxor. Respondenten ansåg att blusen hade ett vackert snitt med sina volanger och V-ringning. Enligt respondenten fick blusen ett nytt utseende då den bars av en manskropp istället för kvinnokroppen. Läderbyxorna adderades till helheten för att få med ett annat material och skapa varierande texturer och ytor i bilden.

Figur 16. Graceful.

Modellen bär ett transparent linne med spetsbroderingar. Collings, Hammar och Rasmussen (2014, 2016) anser att feminina kläder är smyckade med detaljer som spets och volanger. Huden som syns igenom tyget på linnet skapar en feminin och sexig helhet. Willett (2008) nämner att just kvinnan ofta framställs på ett sexualiserat sätt i olika sammanhang. Linnet är även spänt och exponerande vilket visar modellens kroppsform tydligt och enligt Lövgren (2016) tolkas som feminint. Håret är nätt kammat åt sidan och har en fin glans. Poseringen är statylik, feminin och elegant. Den är också aningen skör och sårbar eftersom exempelvis den vänstra handen hålls i en skyddande ställning mot kroppen. Blicken tittar neråt och är undvikande. Tillsammans med poseringen ger det en osäker känsla som antyder på ”det svagare könet” och Josefsson (2005) konstaterar också att enligt normen skall en maskulin man aldrig visa osäkerhet eller svaghet.

Figur 17. Elegant.

Modellen bär en knälång klänning i tunt, skirt tyg. Lövgren och Collings (2016, 2014) påpekar att enligt kulturellt meningsskapande är klänningen ett klädesplagg som i dagens läge associeras starkt med kvinnan. Kindersley (2012) berättar att redan i slutet av 1300-talet förblev klänningen enbart med kvinnan då männen började bära byxor istället.

Klänningen har band som är åtdragna för att framhäva midjan och Collings (2014) nämner fortsättningsvis att framhävande av midjan förknippas med femininitet. Den långa slanka kroppsformen tillsammans med den framhävda midjan skapar en kvinnlig, sirlig silhuett. Modellen snurrar på bilden, med armarna höjda tätt intill huvudet, vilket ger en ballerina känsla till det hela. Balleriner eller rättare sagt balett är en dans form som många förknippar med femininitet. Det lätta tyget faller vackert på kroppen och skapar en elegant form på klänningen när den förs med i snurret.

Figur 18. Soft.

Modellen bär en tunn transparent blus med V-ringning, volanger och spets. V-ringningen visar mycket hud och enligt Collings och Jokinen (2014, 2001) uppfattas volangerna och spetsen i blusen som feminina detaljer. Stadin (2010) lyfter fram att dessa uppfattningar om vilka kläder och detaljer som anses feminina eller maskulina uppstått på grund av att kvinnors och mäns kläder länge varit tämligen olika till utseende här i Västvärlden.

Med blusen bär modellen ett par spända byxor i skinnimitation. Byxorna i skinnimitation är i dagens läge en återkommande trend i det kvinnliga modet och kan lätt associeras med en feminin sexighet samt till och med fetischer som sadomasochism. Collings och Jokinen (2014, 2001) nämner fortsättningsvis att om man jämför kvinnors kläder med männens så är männens betydligt mer reserverade och oerotiska vilket gör att sexighet är något som förknippas starkt med femininitet. Även Josefsson (2005) påpekar att en feminin utseendenorm är att kvinnan skall vara sexig, vacker och snygg.

Håret är slätt kammat åt sidan. Modellens vänliga och mjuka blick ger en slags varm och omhändertagande känsla som Josefsson (2005) fortsättningsvis säger att är en norm för femininitet. Poseringen är skyddande med tanke på att armarna är placerade tätt mot kroppen och huvudet som vilar i handen ger en kvinnlig, försiktig känsla.

6.3 Sammanfattning

Resultatet som fåtts med hjälp av dokumentstudier, styling, fotografering och bildanalys visar att det går att skapa estetiskt tilltalande stilhelheter för både kvinnor och män utan att följa de feminina och maskulina klädnormerna. Dessa normer är en produkt av historia, ideal, kulturella associationer, samhällets förväntningar och socialt konstruerade mönster. Respondenten valde att styla modellerna i fotoserien med fokus på klädesplaggens helhetsstyling, snitt, material samt silhuett och inte deras förutsagda könsroller. Respondenten anser att det är viktigt för framtida estenomer och andra branskmänniskor att vara medvetna om de feminina och maskulina klädnormerna inom mode. Respondenten hoppas att resultatet inspirerar andra till att våga experimentera mera i sin styling och se förbi klädernas traditionella könstillhörighet.

7 Kritisk granskning

I följande kapitel granskar respondenten arbetet kritiskt utifrån sin egen uppfattning och mening. Varje kapitel i examensarbetet går igenom i tur och ordning och respondenten analyserar vad som gått bra och vad som eventuellt kunde ha gjorts annorlunda.

Syftet med detta examensarbete var att beskriva de feminina och maskulina klädnormerna genom att berätta om utvalda klädesplagg som påverkat normerna. Detta gjordes för att upplysa om hur klädernas historia har influerat dagens klädnormer. Fotoserien gjordes för att demonstrera styling utanför normerna i hopp om att inspirera framtida estenomer och andra branshmänniskor. Respondenten anser att syftet ger en klar blick på vad arbetet går ut på och tanken bakom det hela. Syftet kunde eventuellt ha förstärkts med ett par forskningsfrågor kring den teoretiska delen av studien.

Den teoretiska grunden lade respondenten mest vikt på. Där lyfter respondenten först fram betydelsen av viktiga begrepp som ger en helhetsförståelse för innehållet i arbetet. Sedan följer redogörelsen av fyra stycken klädesplagg som haft en historisk betydelse för normerna. Respondenten anser att just dessa är relevanta eftersom de alla är plagg som starkt präglat klädnormerna. Det blev teori från ett brett tidsspänn eftersom respondenten ansåg att det var svårt att välja ut bara vissa historiska moment när kläder och mode har utvecklats under en så lång tid. Fast respondenten försökte ta med väsentlig information i stor mängd så görs det ändå drastiska hopp mellan årtionden i de olika kapitlen. Detta var för att enligt respondenten skulle den teoretiska grunden annars blivit för lång. Tidslinje med bilder finns endast under underrubriken ”Underkläder” så ett förbättringsförslag skulle vara att ha med bilder under varje underrubrik. Respondenten tycker om att lägga fokus på det visuella och valde därför att hålla sig till bara ett kapitel med bilder för att inte ge ett så stökigt helhetsintryck av den teoretiska grunden.

Ett annat förslag är att det skulle ha funnits ännu en underrubrik om skor. I och med att skor finns med i en av stylingarna i fotoserien hade det varit relativt lämpligt att ha med teori om deras roll i präglade av normerna. Dock anser respondenten att ett helt kapitel om skor hade gjort syftet svagare eftersom det klart och tydligt nämner endast de feminina och maskulina *klädnormerna* och inte skor eller övriga accessoarer.

Enligt respondenten innehar den teoretiska grunden intressant och viktig information. Det som gör delar av teorin ostabil är att respondenten använt sig av några gamla källor och att

majoriteten av källorna är svenska. Dessa källor har ändå tagits med för att respondenten ansett att informationen varit viktig samt hjälpt till att få fram och stöda syftet med arbetet.

Tidigare forskningar var förvånansvärt svåra att leta fram. Respondenten hade förväntat sig att många redan gjort tidigare forskningar som rör detta ämne men så var inte fallet. De forskningar som hittades tangerade somliga delar av den teoretiska grunden, som genusvetenskap och maskulinitet samt femininitet. Men forskningar enbart om de feminina och maskulina klädnormerna hittade respondenten inte. De tidigare forskningar som fick komma med har respondenten valt ut eftersom de ändå berör fakta runtom arbetets huvudsakliga ämne. Resultaten av forskningarna är viktiga av den orsaken att de ger förståelse för varför våra normer ser ut som de gör idag. Som tidigare nämnt gällande den teoretiska grunden, så var det även här svårt att hitta forskningar från Finland. Majoriteten av de tidigare forskningarna är från Sverige. I och med att Sverige är ett grannland och på många sätt likvärdiga med Finland så valde respondenten hellre att ta forskningar från Sverige än från exempelvis USA. Willetts (2008) studie är gjord i England och respondenten tog med den eftersom det kändes intressant att ta åtminstone en forskning från ett land utanför Norden, men som ändå hör till Europa.

I metoder valde respondenten dokumentstudier, styling av kläder, hår och smink samt fotografering som datainsamlingsmetoder och bildanalys som dataanalysmetod. Dokumentstudier var ett givet val eftersom all teori till den teoretiska grunden letades fram med hjälp av dokumentstudier. Styling av kläder, hår och smink samt fotografering behövdes som metoder till den praktiska delen av studien. I ”Styling av kläder, hår och smink” anser respondenten att sminkdelen är lite för omfattande med tanke på slutresultatet. Men eftersom examensarbetet är en kreativ process gjordes valet att hålla sminket på modellerna ytterst minimalt först i slutskedet när metoderna redan var skrivna. Som betraktare av fotoserien är det inte heller uppenbart om respondenten använt sig av exempelvis bara täckstift eller också underlagskräm i sminket. Trots att respondenten inte fotograferade fotoserien själv så togs fotografering med som metod eftersom respondenten var oerhört delaktig i hela loppet av fotograferingen. Respondenten valde (konnotativ) bildanalys som dataanalysmetod med tanken att det känns mest passande för arbetet. De feminina och maskulina klädnormerna är långt baserade på exempelvis samhällets förväntningar och därför anser respondenten att konnotativ bildanalys var ett mer relevant val än denotativ. I några av metoderna har respondenten använt källor som är äldre än 10 år men detta gjordes eftersom informationen från dessa källor var informativ och tydlig.

I studiens praktiska genomförande förklarar respondenten arbetsförloppet för den praktiska delen samt val av modeller och fotograf till fotoserien. Här tyckte respondenten att det var svårt att veta hur utförligt arbetsprocessen för det praktiska genomförande skulle beskrivas. I val av modeller och fotograf ges en förklaring på varför respondenten valt dessa modeller och fotograf samt lite bakgrundsinfo om vem fotografen är. Ett förslag är att det skulle berättas mera om modellerna men respondenten anser att den informationen inte är avgörande för att förstå slutresultatet av fotoserien och därför lämnades detta bort.

I resultatredovisning och tolkning har respondenten gjort ett tydligt upplägg med bild först och därpå redovisning med inbakad tolkning. Avslutningsvis kommer ännu en kort sammanfattning som förklarar hur fotoserien svarar på arbetets syfte. Bilderna är även indelat så att kvinnorna kommer först och männen sedan. Det kändes logiskt att hålla dem skilt eftersom tolkningarna också är indelade könsmässigt. Det ovanliga med tolkningen i detta arbete är att männens tolkning sker på kvinnorna och vice versa. Detta görs för att framställa tydligt hur stylingen går utanför de feminina och maskulina klädnormerna.

Figur 14 (Confident) och 17 (Elegant) fotograferades tidigt på morgonen en vinterdag så bilderna blev mörkare än respondenten hade önskat. Det gick att ljusa upp dem lite men allt extra som görs på efterhand försämrar bildens ursprungliga kvalitet. Därför blev Figur 14 och 17 sista slutligen lite väl suddiga och mörka i jämförelse med de andra bilderna i fotoserien. Respondenten är även medveten om att Figur 17 (Elegant) inte går i samma stil som de andra bilderna men ville ändå ha med bilden för att den enligt respondenten är vacker, annorlunda och gör fotoserien intressantare. Överlag anser respondenten att bilderna svarar på syftet genom att visa olika sätt att styla utanför normerna, både på kvinnor och på män. När bilderna togs stylade respondenten två stilhelheter per modell så resultatet blev egentligen åtta bilder. Tre bilder valdes bort från resultatet eftersom stilhelheterna enligt respondenten inte passade ihop med resten. I de bilder som kom med i arbetet ser man ett slags tema genom fotoserien när man tittar på kläderna, exempelvis i färgval trots att bilderna är svartvita. Ett förbättringsförslag för männens bilder är att i Figur 18 (Soft) skulle byxorna ha fått synas mera i bilderna. Detta är något som respondenten märkte först på efterhand och tyvärr inte går att ändra på mera. Ett annat förbättringsförslag är, som tidigare nämnt, att respondenten kunde ha haft forskningsfrågor till arbetet. Då hade sammanfattningen blivit mer utförlig och svarat mer tydligt på den teoretiska delen av arbetet. En framträdande svaghet i detta kapitel är att redovisningen och tolkningen är snäv och respondenten är förvånad över hur magert hela resultatet sista slutligen blev.

8 Diskussion

Så länge jag kan minnas har kläder och mode varit min passion och det är ett ämne som aldrig slutar fascinera mig. Jag älskar att kläder och mode är ett oändligt sätt att uttrycka ens kreativitet då det går att leka runt med det så mycket. Man kan skapa miljontals stilhelheter med olika färger, mönster, detaljer och material. Som blivande estenorm vill jag i min styling fokusera på just detta, att leka runt med kläder och låta dem berätta sin historia, utan att tvinga in dem i förutsagda genus ramar. Jag kommer alltid sträva till att framhäva klädernas skönhet på bästa sätt och inte låta mig styras av vilken traditionell könstillhörighet plaggen har.

Därför valde jag att skriva om de feminina och maskulina klädnormerna då jag själv önskade att få mer kunskap om dem samt sprida denna kunskap åt andra. Jag ville även upplysa om orsaken till deras uppkomst för att få och ge mer förståelse om vad som ligger bakom klädnormerna. Samtidigt ville jag visa att trots att dessa normer finns så betyder det inte att man måste följa dem och detta hoppas jag min fotoserie inspirerar till.

Jag anser att detta arbete är lite av en ögonöppnare till de feminina och maskulina klädnormerna och jag tror att både den teoretiska och praktiska delen av studien är något som framtida estenormer och andra branskmänniskor kan ha nytta av då de jobbar med kläder, mode och styling. Teorin ger relevant fakta och förståelse för klädnormerna medan resultatredovisningen visar hur man kan våga se förbi dessa normer.

Vidare forskningsförslag till detta arbete är att exempelvis inrikta sig på hur samhället eller olika kulturer påverkat de feminina och maskulina klädnormerna. Ett annat förslag är att man skulle forska kring hur klädnormerna ser ut just nu i Finland och varför. Man kunde även använda sig av intervju eller enkät för att få reda på exempelvis hur människor i olika åldrar förhåller sig till normerna. En annan idé är att man skulle ställa upp skillnaden på hur de feminina och maskulina klädnormerna såg ut förr i tiden till hur de ser ut idag.

Om jag gjorde detta arbete på nytt skulle jag definitivt ta med forskningsfrågor för att göra resultatet mer omfattande och mer tydligt. Jag hade velat gå mera in på hur vi förhåller oss till klädnormerna i dagens läge och ställt forskningsfrågor i stil med: "Vilka är de feminina och maskulina klädnormerna inom mode?" och "Hur reagerar människor då man går utanför dessa normer?" eller "Vad tänker människor om våra feminina och maskulina klädnormer?". För att få svar på forskningsfrågorna hade jag först forskat mig fram till en teoretisk grund och sedan hade jag gjort min fotoserie men ännu forskat vidare därifrån och använt mig av

enkät för att få svar på människors reaktioner till stylingarna i serien. Det hade varit intressant att ställa varierande frågor kring detta ämne och få ett resultat på hur människor i vårt samhälle ser på de feminina och maskulina klädnormerna och varför. Jag hade även utvecklat min fotoserie genom att ta bilderna utomhus istället för studio, använt mig av modeller med mer varierande kroppsformer och så hade jag gärna samarbetat med något/några företag och lånat märkeskläder till fotograferingen.

Jag tror att människor i dagens läge börjar vara betydligt mer öppna för könsöverskridande sätt att klä sig än vad de var för kanske 30 år sedan. Allt fler märken har börjat fokusera på unisex-kläder för att inte trycka in plaggen i färdiga könstillhörigheter. Man ser även stora modehus leka med könsrollerna i sina världskända kollektioner och de har ju ett starkt inflytande på andra som jobbar i eller är intresserad av modebranschen. Överlag anser jag också att vår generation har mycket lättare att bemöta nya sätt att tänka kring mode än vad våra föräldrars eller mor- och farföräldrars generationer har. Det märks att världen har gjort framsteg inom viktiga ämnen som bland annat rasism, homosexualitet och även just feminina och maskulina klädnormer. Jag tycker att vi i brytandet av klädnormerna liksom håller på att leka med fötterna på vattenytan och önskar att människor snart skulle våga hoppa i med hela kroppen.

Priftis (2014, s.43) säger att alla män inte är manliga. Eftersom manlighet är mer än bara det biologiska könet så går det faktiskt att vara man och ändå vara omanlig. Om det sägs att någon gör något manligt så betyder det inte att det är en man som gjort det utan det betyder att handlingen förknippas med stereotypin om manlighet. Samma gäller kvinnan och kvinnlighet.

Efter ett helt examensarbete fullt med ”manligt här och kvinnligt där” vill jag med detta stycke av Priftis understryka en otrolig viktig tanke bakom mitt arbete vilket är att dessa uppfattningar om vad som är manligt och kvinnligt är just enbart stereotyper och associationer vilket betyder att man kan välja att inte följa dem.

Du har makten att välja själv.

Källförteckning

Aalto, J. (2010). *Kohteena ihminen – muotokuvauksen käsikirja*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ambjörnsson, F. (2011). *Rosa – den farliga färgen*. Stockholm: Ordfront.

Andreasson, K. & Ottoson, T. (2010) *Men det är ju så det borde vara...* (online). <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:330650/FULLTEXT01.pdf> (hämtat 10.1.2017)

Bell, J. (1996). *Doing your research project*. Wallingford: Open University Press.

Blomgren, F. (2014). *Sexualiseringen av barndomen*. (online). <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:735111/FULLTEXT01.pdf> (hämtat 12.1.2017)

Bröms, E. & Gelang, M. & Mral, B. (2016). *Kritisk retorikanalys – text, bild, actio*. Ödåkra: Författarna & Retorikförlaget.

Butler, J. (1999). *Gender trouble*. Routledge: Taylor & Francis Books Inc. Översatt till svenska av Suzanne Almqvist, 2007, Göteborg: Daidalos AB.

Collings, K. (2014). *11 steps to mastering feminine style*. (online). <http://www.whowhatwear.co.uk/how-to-look-more-feminine-style-fashion-winter-2014/> (hämtat 12.1.2017)

Cornell, P. & Dunér, S. & Millroth, T. & Nordström G. & Roth-Lindberg, Ö. (1988). *Bildanalys – teorier, metoder, begrepp*. Värnamo: Gidlunds bokförlag.

Dahmström, K. (1996). *Från datainsamling till rapport*. Lund: Studentlitteratur.

Eldvik, B. (2010). *Modemakt – 300 år av kläder*. Stockholm: Nordiska muséets Förlag.

English, B. (2007). *A cultural history of fashion in the 20th century*. Oxford: Berg Publishers.

Entrup, B. (2014). *10-minute Make Up*. London: Dorling Kindersley Ltd.

Flick, U. (2011). *Introducing research methodology*. California: Sage Publications.

Guzy, T. (2013) *Rugged, refined and rakish*. (online). <http://masculine-style.com/rugged-refined-and-rakish-rugged/> (hämtat 12.1.2017)

- Hammar, B. & Rasmussen, P. (2001). *Kvinnligt mode under två sekel*. Lund: Signum.
- Henderson, V. & Henshaw, P. (2006). *Image matters for men*. London: Hamlyn.
- Jokinen, A. (2001). *Nainen / Naiseus / Naisellisuus*. Tampere: Tampere University Press.
- Josefsson, H. (2005). *Genus – hur påverkar det dig?* Stockholm: Natur och Kultur.
- Kelby, S. (2012). *Light It. Shoot It. Retouch it*. Oldsmar, Kelby Media Group Inc. Översatt till finska av Riitta Santala-Köykkä, 2012, Stockholm: Bonnier group.
- Kindersley, D. (2012). *The ultimate book of costume and style*. London: Dorling Kindersley Ltd. Översatt till finska av Laura & Olga Jänisniemi, 2013, Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Koski, P. (2017). *No, I'm not shopping for my girlfriend! – A millennial perspective on gender in fashion retail*. (online). <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1152776/FULLTEXT01.pdf> (Hämtat 8.2.2018)
- Lammi-Taskula, J. (2004). *Forskning om män och maskuliniteter i Finland*. (online). http://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:TJOrcexOe_QJ:scholar.google.com/+maskulinitet+forskning+finland&hl=fi&as_sdt=0,5. (hämtat 15.12.2016)
- Lewenhaupt, L. (2015). *Stilguiden*. Stockholm: Bladh by Bladh Ab.
- Long, T., [Long, Timothy]. (2013, 14 juni). History of the three piece suit | Museum of London. [videofil]. <https://www.youtube.com/watch?v=RRUOwFnKwq0>. (hämtat 30.1.2017)
- Luoma, T. & Oksman, M. (2010). *Hiukset – leikkaaminen, kampaaminen ja kosmeettinen hoitaminen*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Lövgren, K. (2016). *Att konstruera en kvinna: berättelser om normer, flickor och tanter*. Lund: Nordic Academic Press.
- Moss, M. (2011). *The media and the models of masculinity*. Plymouth: Lexington books.
- Nationalencyklopedin. (2017). *Norm* (online). <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/norm>. (hämtat 10.1.2017)

Nationalencyklopedin. (2017). *Styling* (online). <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/stajling>. (hämtat 10.1.2017)

Nilsson, L. & Sjöstedt, U. (1999). *Porträttfotografering*. Stockholm: Natur och kultur/ LTs Förlag.

Nordberg, M. (2004). "Kvinnlig maskulinitet" och "manlig femininitet". *En möjlighet att överskrida könsdikotomin?* (online). http://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache: :1sAMJLBmUowJ:scholar.google.com/+femininitet+forskning+&hl=fi&as_sdt=0,5 (hämtat 4.1.2017)

Nordberg, M. & Mörck, M. (2007). *Maskulinitet och mode som genusvetenskaplig och etnografisk utmaning*. (online). <http://ub016045.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/viewFile/2380/2131> (hämtat 2.2.2018)

Peacock, J. (1996). *Men's Fashion – the complete sourcebook*. London: Thames and Hudson.

Peterson, L. (1995). *Bilder som fascinerar*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Priftis, M. (2014). *Det otäcka könet*. Stockholm: Leopard förlag.

Pienimäki, M. (2013). *Valokuvien kriittinen tulkitseminen*. Helsinki: Suomen valokuvataiteen museo.

Pylkkö, M. (2017). *Valokuvauksen perusteet*. Jyväskylä: Docendo Oy.

Ruby, J. (1996). *Underwear*. London: Batsford Ltd.

Turunen, A. (2011). *"Hame, housut, hamehousut! Vai mikä on tulevaisuutemme?"*. Helsinki: Suomen muinaismuisto yhdistys.

Sichel, M. (1984). *History of Men's Costume*. London: Batsford Academic and Educational Ltd.

Stadin, K. (2010). *Maktens män bär rött – historiska studier av manlighet, manligt framträdande och kläder*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Stevenson, N. (2011). *The Chronology of Fashion*. Brighton: The Ivy Press Limited.
Översatt till finska av Laura & Olga Jänisniemi, 2012, Helsinki, Kustannusosakeyhtiö
Tammi.

Walter, N. (2010). *Living dolls – The return of sexism*. London: Virago Press.

Willett, R. (2008). *Structure, Agency and Gender in Online Participation*. (online).
<http://www.bendevane.com/RDC2012/wp-content/uploads/2012/08/willett.pdf>. (Hämtat
7.2.2018)

Bildreferenser

Figur 1. Guillemin, A. (2014). [Fotografi]. Hämtad från
<https://www.flickr.com/photos/127203613@N06/15069347467>

Figur 2. Pexels.com. (2012). [Fotografi]. Hämtad från
<https://www.pexels.com/photo/attractive-caucasian-cute-fashion-157891/>

Figur 3. Amtec/Flickr.com. (2017). [Fotografi]. Hämtad från
<https://www.flickr.com/photos/141761303@N08/38687847571>

Figur 4. Lange, K. (2017). [Fotografi]. Hämtad från
<http://www.dodlive.mil/2017/05/17/military-units-how-each-service-is-organized/>

Figur 5. Commons.wikimedia.org. (2017). [Bildfil]. Hämtad från
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:He-Man_2002_logo.jpg

Figur 6. Commons.wikimedia.org. (2017). [Bildfil]. Hämtad från
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Corset_MET_1984.8_TQL.jpg

Figur 7. Wikipedia.org. (2018). [Bildfil]. Hämtad från
<https://en.wikipedia.org/wiki/Gambeson>

Figur 8. Commons.wikimedia.org. (2011). [Bildfil]. Hämtad från
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:English_bustles_1875-1885_LACMA.jpg

Figur 9. Commons.wikimedia.org. (2014). [Bildfil]. Hämtad från
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:RFpatent.gif>

Figur 10. Thevintageknittinglady.com. (2018). [Bildfil]. Hämtad från <https://www.thevintageknittinglady.co.uk/fab40s/Ladiesunderwear2.html>

Figur 11. Commons.wikimedia.org. (2008). [Bildfil]. Hämtad från <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bra.png>

Figur 12. Flickr.com. (2011). [Fotografi]. Hämtad från <https://www.flickr.com/photos/53921113@N02/5764037965>

Figur 13. Pinterest.com. (2015). [Fotografi]. Hämtad från <https://www.pinterest.com/Dmilli01/matt-cook/>